

Плотнікова М., к. е. н., доц.,
Соболь А., магістрант
Житомирський національний
агроєкологічний університет
м. Житомир, Україна

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РИЗИКІВ В АГРОБІЗНЕСІ

Вступ. Виникнення інтересу до появи ризику в економічній діяльності в даний час значною мірою пов'язано з підприємництвом. Підприємництво супроводжується невизначеністю економічної кон'юнктури, яка є наслідком мінливості попиту і пропозиції на фактори виробництва, товари, ресурси. Ринкова складова підприємницького ризику пов'язана з невизначеністю майбутнього ставлення споживачів товарів і послуг, споживчих пропозицій, загального стану інвестиційного портфеля.

Основна частина. Уникнути ризику в економічній діяльності неможливо. Але можна оцінити можливі ризики, виявити фактори, розробити заходи щодо зниження ризику. Особливе місце в прогнозуванні займає проблема оцінки можливих ризиків, обліку їх при отриманні різних варіантів, поєднань. Достовірність, точність прогнозу і його доцільність багато в чому визначаються правильністю виявлення факторів ризику і оцінкою їх впливу на одержуваний результат (прийняття рішення). В умовах (ситуації) економічного ризику процес прогнозування та прийняття рішення необхідно розглядати відповідно до етапів процесу управління ризиком. Процес управління ризиком включає: 1) виявлення передбачуваного (можливого) ризику; 2) оцінку ризику; 3) мінімізацію впливу ризику на одержуваний результат або рішення. Вивчення ризику вимагає комплексного підходу.

Головна мета ризик-менеджменту аграрних формувань – не допустити втрату майнового стану (банкрутства), [2, с. 283]. За допомогою управління ризиками можна виявити можливі наслідки підприємницької діяльності в ризиковій ситуації, розробити заходи, за допомогою яких можна запобігти або зменшити збиток від впливу ризикових факторів, вивчених недостатньо добре, а також розробити таку стратегію, щоб нейтралізувати негативні результати. Процес управління ризиками включає в себе наступні етапи: 1) аналіз ризикової ситуації – застосовуючи кількісний метод оцінки ризиків, аналітик має можливість його формалізувати. Найбільш популярними методами оцінювання ризику є статистичні, аналітичні, метод експертних оцінок, метод аналогів. (табл. 1); 2) визначення проблеми, використовуючи аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища – організації, а також виявлення причин провалу; 3) визначення причини появи і типів ризику; 4) аналізування взаємовиключних варіантів рішень; 5) прийняття рішення підприємцем; 6) підбір способів впливу на ризик: зниження, збереження, передача; 7) контроль і реалізація результатів [1].

Існує велика кількість способів управління ризиками в аграрному секторі, я виділю наступні методи: ліквідація попередження втрат і контролювання ними
Страховання поглинання дамо характеристику чотирьом методам управління

ризиком на підприємстві: під ліквідацією необхідно розуміти відмову від виконання ризикового кроку, але слід враховувати, що це може призвести до втрати прибутку [4]. Попередження втрат і контролювання ними як спосіб управління ризиком означає виконання дій, за допомогою яких можна передбачити негативні наслідки, передбачити випадковості, а також контролювати розмір втрат, якщо вони неминучі. Суть страхування полягає в тому, що вкладник капіталу згоден відмовитися від деякої частки виручки, з метою уникнення ризику.

Таблиця 1

Методи оцінки ризиків підприємницької діяльності в агробізнесі

Методи оцінки ризику	Різновид
<p><i>Статистичні методи</i> дозволяють виявити потенційну ймовірність появи збитків, базуючись на статистичній інформації попереднього періоду, і визначити області можливого збитку. Дають можливість систематизувати різні можливі ситуації і параметри в межах одного підходу. Потребують застосування ймовірнісних характеристик.</p>	<p>Метод оцінки ймовірності. Оцінювач може отримати схематичну оцінку можливості застосування якогось рішення через обчислення частки виконаних і невиконаних рішень у всій кількості прийнятих рішень.</p>
	<p>Метод аналізу ймовірнісних розподілів потоків платежів. При встановленому поділі ймовірностей для будь-якої складової потоку платежів можливий аналіз потенційних змін вартостей потоків платежів від очікуваних.</p>
	<p>Дерева рішень. Застосовуються для оцінки ризиків ситуацій з відстежуваним або допустимою кількістю можливостей розвитку. До них вдаються, якщо рішення, прийняті в момент часу $t = n$, спираються на рішення, прийняті раніше, і задають схему розвитку для наступних ситуацій.</p>
	<p>Імітаційне моделювання. Актуальні, якщо реальні експерименти неможливі через їх витратності або неможливості, або немає можливості зібрати статистичну інформацію. Метод передбачає заміну фактичних даних величинами, які генерує комп'ютер.</p>
	<p>Технологія "Risk Metrics". Спочатку створена для оцінки ризику цінних паперів і передбачає встановлення рівня впливу ризику на ситуацію за допомогою визначення " міри ризику " (найбільш допустимого можливого коливання вартості портфеля, що включає в себе комбінацію інструментів, з відповідною ймовірністю і за відповідний період)</p>
<p><i>Аналітичні методи</i> допомагають спрогнозувати можливий збиток за допомогою математичних моделей, тому зазвичай потрібні для оцінки ризиків інвестиційних проєктів.</p>	<p>Аналіз чутливості. За допомогою нього вивчається взаємозв'язок підсумкового показника і варіації значень показників, включених в його визначення. По суті, призначення цього методу оцінки ризиків-показати, як зміниться підсумковий показник при зміні початкових параметрів.</p>
	<p>Метод коригування норми дисконту з урахуванням ризику. Базовий і самий частотний метод оцінки ризиків. Його особливість-зміна базової норми дисконту, що оцінюється як мінімально ризикована. Регулювання відбувається за допомогою додавання величини необхідної премії за ризик.</p>
	<p>Метод достовірних еквівалентів. Здійснюють коригування передбачуваних значень грошових потоків шляхом множення їх на спеціальні понижуючі коефіцієнти (коефіцієнти достовірності або визначеності).</p>
	<p>Метод сценаріїв з'єднує аналіз чутливості результуючого показника з аналізом ймовірнісних оцінок його відхилень. В результаті формується зручна в роботі структура для різних варіантів ситуацій.</p>
<p><i>Метод експертних оцінок</i> – сукупність логічних і математико-статистичних методів для аналізу відповідей декількох фахівців. Дозволяє застосувати професійні знання і чуття самих експертів. До даного методу вдаються, якщо немає іншого джерела інформації. Існує певна проблема у виборі фахівців для опитування.</p>	
<p><i>Метод аналогів</i> – до нього вдаються, якщо інші методи неможливі. У роботі оцінювач аналізує базу даних схожих об'єктів, щоб відстежити характерні взаємозв'язки і спроектувати їх на об'єкт оцінки.</p>	

Джерело: сформовано на основі [1–5].

Страхування як спосіб управління ризиком в агро бізнесі передбачає розподіл втрат між всіма підприємцями, які уклали договір зі страховою компанією. Великі компанії вдаються до самострахування, – створюють власні резервні фонди, за допомогою яких згодом організація може покрити свої збитки

[3]. Під поглинанням розуміють прийняття збитку і відмова від його страхування. Цей метод застосовують в тому випадку, якщо сума орієнтовного збитку настільки мала, що можна не надавати їй значення. Інвестори (акціонери), перш ніж вкладати свої гроші, розраховують рівень ризикованості своїх інвестицій, а також розраховують оптимальний рівень прибутковості. З цього випливає, що треба приділяти велику увагу ризикам, які можуть виникнути в процесі функціонування підприємства, а також розробляти заходи щодо їх попередження.

Висновки та пропозиції. З усього вищевикладеного випливає ряд важливих висновків.

1. Реалізація будь-якого виду підприємницької діяльності нерозривно пов'язана з ризиками, які є об'єктивною необхідністю будь-якої підприємницької діяльності, а управління ними і мінімізація їх рівнів, безумовно, завдання підприємницького суб'єкта.

2. Ризики з'являються і впливають на підприємства, незалежно від рівня стабільності на ринку, що носить негативний характер, а також може довести компанію до кризи.

3. Управління ризиками підприємницьких суб'єктів на сучасному етапі стає одним з найважливіших питань управління, збільшується відповідальність бізнесу. Дотримання корпоративних правил управління ризиками не тільки збільшує доходи, а й дає додаткові можливості розширення підприємницької діяльності, придбання партнерів і вихід на міжнародний рівень.

4. Для того, щоб обрати метод управління ризиком, необхідно проаналізувати конкретну ситуацію на підприємстві. Для результативного управління ризиками слід здійснювати аналіз, кількісну і якісну оцінку збитку і можливості появи ризиків. Сам процес управління ризиками є багатоступінчастим і непротим і для успішного функціонування підприємствам необхідно організувати ефективну систему управління ризиками.

Використана література:

1. Долгошея Н.О. Організаційно-економічний механізм інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки. *Вісник ЖДТУ (Економічні науки)*. № 1 (55). 2011. С.192–195.
2. Вербіцька І. І. Ризик-менеджмент як сучасна система управління ризиками підприємницьких структур. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 5. С. 282–291. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_5_37
3. Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери: наукова доповідь / за заг. ред. акад. НААН П. Т. Саблука. К.: ННЦ «ІАЕ», 2011. 342 с.
4. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України у період до 2020 року / За ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Масель-Веселяка. К.: ННЦ "ІАЕ", 2012. 182 с.
5. Munroe, D. 2001. "Economic Efficiency in Polish Peasant Farming: An International Perspective," *Regional Studies*, Taylor and Francis Journals, vol. 35(5). P. 461–471.